

Document extret de: www.prevenccio.cat

Multiculturalitat i salut

La multiculturalitat és un fenomen íntimament lligat al que anomenem globalització econòmica. Ambdues paraules, cara i creu d'una mateixa moneda, estan en boca de tothom. A més a més, arrel del Fòrum de les Cultures els temes relacionats amb el Pluralisme i la Diversitat cultural estan sent de candent actualitat. Per aquest motiu hem decidit elaborar una nova Guia de Lectura sobre la multiculturalitat, però des d'una perspectiva que ens és propera, la sociosanitària.

El material que hi hem agrupat és un recull d'articles i monografies que es troba a la Biblioteca de l'EUIFN. Trobareu dos grans apartats, un de caire genèric amb documents sobre immigració, educació o antropologia, i un d'específic al món de la salut.

Per saber més podeu consultar la guia Educació intercultural elaborada des de la biblioteca de la Facultat de Pedagogia i Ciències de l'Educació i l'Esport.

- **Multiculturalidad**

1. Abou, Sélim. La Identidad cultural y el diálogo de las culturas: lliçó inaugural: [20 de setembre de 2001] / Sélim Abou. -- Barcelona: Universitat Ramon Llull, 2001. 316.7 ABO.
2. Achotegui Loizate, Joseba. Los Niños ante las vivencias de la migración [Article] / Joseba Achotegui. En: REVISTA DE L'ASSOCIACIO CATALANA D'ATENCIÓ PRECOÇ. -- Núm. 11-12 (NOV 1998), p. 53-71.
3. Bría Lahoz, Carlos. Globalización y procesos identitarios [Article] / Carlos Bría. En: TRIPODOS. -- Núm. extra (maig 2000), p. 227-233.
4. Cabré Pla, Anna. El Futur de les migracions estrangeres a Catalunya: Apunts per a una perspectiva escolar / Anna Cabré i Pla. -- [Bellaterra]: Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics, 1991. 325.14 CAB.
5. Cabré Pla, Anna. Sobre presión demográfica, presión inmigratoria y otros mitos / Anna Cabré i Pla. -- [Bellaterra]: Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics, 1991. 25.14 CAB.
6. Casals, Carles. Globalització: apunts d'un procés que està transformant les nostres vides / Carles Casals. -- Barcelona: Intermón Oxfam, 2001. 327 CAS.
7. Conecta con Cataluña: guía de acogida = Connecta amb Catalunya: guia d'acollida. -- [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria per a la Immigració, 2002. 325.14 (467.1) CON.
8. Crigger, Nancy J. Fundamentalism, multiculturalism and problems of conducting research with populations in developing nations [Article] / Nancy J. Crigger, Lygia Holcomb, Joanne Weiss. En: NURSING ETHICS. -- Vol. 8, núm. 5 (set. 2001), p. 459-468.

9. Connectez avec la Catalogne: guide d'accueil = Connecta amb Catalunya: guia d'acollida. -- [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria per a la Immigració, 2002.
325.14 (467.1) CON.
10. Culturas, estados, ciudadanos: una aproximación al multiculturalismo en Europa / Emilio Lamo de Espinosa (editor); Josep R. Llobera, Marco Martiniello, Alfonso Pérez-Agote... [et al.]. -- Madrid: Alianza: Fundación José Ortega y Gasset; [Barcelona: Fundació "la Caixa"], DL 1995.
130.2 (4) CUL.
11. Debats d'immigració a Catalunya: aportacions de la societat civil / [coordinació tècnica: Xavier Alonso Calderón... et al.; coordinació dels debats: Llorenç Olivé i Morros; redacció del llibre: Salvador Obiols i Gras, Gemma Aubarell i Solduga, Angel Castiñeira i Fernández... et al.]. -- 1a reimpr. de la 1a ed. de 2003. -- [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria per a la Immigració, 2003.
325.14 (467.1) DEB.
12. Delgado Ruiz, Manuel. Diversitat i integració: lògica i dinàmica de les identitats a Catalunya / Manuel Delgado. -- Barcelona: Empúries, 1998.
316.7 (467.1) DEL.
13. Domingo Valls, Andreu. Aspectes demogràfics de la immigració estrangera a les comarques barcelonines / Andreu Domingo i Inés Brancós. -- [Bellaterra]: Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics, 1996.
325.14 DOM.
14. Domingo Valls, Andreu. Migracions internacionals i població jove de nacionalitat estrangera a Catalunya / Andreu Domingo i Valls, Jordi Bayona i Carrasco, Inés Brancós Coll (Centre d'Estudis Demogràfics). -- Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria General de Joventut, 2001.
325.14 (467.1) DOM.
15. Domingo Valls, Andreu. La Mujer inmigrada tras el velo estadístico / Andreu Domingo Valls. -- Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics, 1998.
325.14 DOM.
16. Domingo Valls, Andreu. Población femenina de nacionalidad extranjera en la provincia de Barcelona: 1996 / Andreu Domingo y Inés Brancós. -- [Bellaterra]: Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics, 1999.
325.14 DOM.
17. Domingo Valls, Andreu. Población inmigrada extranjera en España: borrosidad estadística y visibilidad social / Andreu Domingo y Raquel Osácar. -- Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics, 1997.
325.14 DOM.
18. Flecha, Ramón. Racismo moderno y postmoderno en europa [Article]: enfoque dialógico y pedagogías antirracistas / Ramón Flecha.
En: REVISTA ESPAÑOLA DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. -- Núm. 94 (abr. /juny 2001), p. 79-103.
19. Gestionar la diversitat: reflexions i experiències sobre les polítiques d'immigració a Catalunya / [direcció: Gemma Aubarell ; coordinació: Xavier Aragall, Jordi Padilla]. - - Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània, DL 2003.
325.14 (467.1) GES.

20. Get wired up to Catalonia: welcoming guide = Connecta amb Catalunya : guia d'acollida. -- [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria per a la Immigració, 2002.
325.14 (467.1) GET.
21. Gutiérrez, Joan Manuel. De la globalització a la cultura de la solidaritat [Article] / Joan Manuel Gutiérrez.
En: ARS BREVIS. -- Núm. 7 (2001), p. 115-128.
22. El Impacto de la inmigración en la sociedad receptora [Article] / Carlota Solé, Sònia Parella, Amado Alarcón... [et al.].
En: REVISTA ESPAÑOLA DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. -- Núm. 90 (abr.-juny 2000), p. 131-157.
23. La Inmigracion extranjera en Catalunya: balance y perspectivas / Colectivo loé [compost per] Walter Actis, Miguel A. de Prada, Carlos Pereda. -- Barcelona: Institut Català d'Estudis Mediterranis, 1992.
325.14 (467.1) INM.
24. Kaplán Marcusán, Adriana. De Senegambia a Catalunya: procesos de actualización e integración social / Adriana Kaplan. -- Barcelona: Fundació "la Caixa", 1998.
325.1 KAP.
25. Lalueza Fox, Carles. Races, racisme i diversitat: la ciència, una arma contra el racisme / Carles Lalueza. -- Alzira : Bromera; València: Universitat de València, 2002.
323.12:575 LAL.
26. Maalouf, Amin. Les Identitats que maten / Amin Maalouf; traducció de Carles Besa. -- 2a ed. -- Barcelona: La Campana, 1999.
316.7 MAA.
27. Malgesini, Graciela. Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad / Graciela Malgesini y Carlos Giménez. -- Madrid: Libros de la catarata, 2000.
325.14 MAL.
28. Mas, Francesc. Trencant fronteres: una visió positiva de la immigració / Francesc Mas. -- Barcelona: Intermón Oxfam, DL 2001.
325.14 MAS.
29. Moreras Palenzuela, Jordi. Musulmanes en Barcelona: espacios y dinámicas comunitarias / Jordi Moreras. -- Barcelona : Fundació CIDOB, 1999
325.14 MOR
30. Mowlana, Hamid. The End of diversity? [Article] / Hamid Nowlana.
En: TRIPODOS. -- Núm. extra (maig 2000), p. 171-182.
31. Un Mundo sin fronteras: inmigrantes, refugiados y desplazados. -- [S.l.]: [s.n.], [1992?].
325.14 MUN.
32. Narbona Reina, Luis Miguel. Marroquíes en Viladecans: una aproximación al tema de la inmigración / Luis Miguel Narbona Reina. -- [Viladecans]: Ajuntament de Viladecans, cop. 1992.
325.14 NAR.

33. Nawiaz kontakt z Katalonia: informator dla cudzoziemców = Connecta amb Catalunya: guia d'acollida. -- [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria per a la Immigració, 2002.
325.14 (467.1) NAW.
  34. Oliver, Xavier. Economia global, comunicació global [Article] / Xavier Oliver. En: TRIPODOS. -- Núm. 9 (2000), p. 49-56.
  35. Olmo Vicé, Nuria del. Construcción de identidades colectivas entre inmigrantes [Article]: "interés, reconocimiento y-o refugio? / Nuria del Olmo Vicén. En: REVISTA ESPAÑOLA DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. -- Núm. 104 (oct./des. 2003), p. 29-56.
  36. Rodrigo Alsina, Miquel. La Confianza en la comunicación intercultural [Article] / Miquel Rodrigo Alsina. En: TRIPODOS. -- Núm. extra (maig 2000), p. 691-701.
  37. Pujadas Muñoz, Juan José. Etnicidad: identidad cultural de los pueblos / Juan José Pujadas. -- Madrid: Eudema, 1993.
39 PUJ.
  38. Stiglitz, Joseph E. El Malestar de la globalització / Joseph Stiglitz; traducció de Jordi M. Lloret. -- Barcelona: Empúries, 2002.
327 STI.
  39. Tawasol ma'Katalunya: dalil al-isti afa = Connecta amb Catalunya: guia d'acollida / text de la guia elaborat per la Secretaria per a la Immigració. -- 2a ed. -- [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria per a la Immigració, 2003.
325.14 (467.1) TAW.
  40. Torner, Carles. El Principi acollida: sobre el diàleg intercultural / Carles Torner. -- Barcelona: Empúries, 1995.
172.4 TOR
  41. Wallraff, Günter. Cap de turc: a sota de tot / Günter Wallraff; traducció Tercer de l'EUIT Curs 1986-1987 sota la direcció de Joan Fontcuberta; pròleg Xavier Vinader. -- 7a ed. -- Barcelona: Edicions de 1984, 1996.
830-3 WAL.
  42. San Román Espinosa, Teresa. Los Muros de la separación: ensayo sobre alterofobia y filantropía / Teresa San Román. -- Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions; Madrid: Tecnos, DL 1996.
323.12 SAN.
  43. Tous différents-tous égaux, kit pédagogique: idées, ressources, méthodes et activités pour l'éducation interculturelle informelle avec des adultes et des jeunes [selon la] Campagne Européenne de la jeunesse contre le racisme, la xénophobie, l'antisémitisme et l'intolérance. -- Strasbourg: Direction de la jeunesse. Centre Européen de la jeunesse, 1995.
323.12:37 TOU.
- **Multiculturalitat i salut**
1. Achotegui Loizate, Joseba. La Depresión en los inmigrantes: una perspectiva transcultural / Joseba Achotegui Loizate. -- Barcelona: Mayo, DL 2002.
325.14:616.89 ACH.

2. Aixa [Enregistrament vídeo]: salud materno-infantil en mujeres marroquíes / dirigida por Pere Borrell ; guión de Carmina Roig. -- Barcelona: Ajuntament de Barcelona: Bayt Al Thaqafa, cop. 1993.
V 618.2:325.14 AIX.
3. Asistencia a extranjeros en urgencias [Article]: Hospital Virgen de la Arrixaca / J. León Molina, M. Guerrero Fernández, R. Ferrándiz Gomis... [et al.].
En: GESTION HOSPITALARIA. -- Vol. 13, núm. 4 (oct./des. 2002), p. 149-154.
4. Campos Mesas, Alicia. Experiencia de trabajo desde un CDIAP con niños de familias inmigrantes [Article] / Alicia Campos Mesas
En: REVISTA DE L'ASSOCIACIO CATALANA D'ATENICIO PRECOÇ. -- Núm. 13-14 (des. 1999), p. 41-48
5. Canadian transcultural nursing: assessment and intervention / Ruth Elaine Davidhizar, Joyce Newman Giger. -- Saint Louis: Mosby, cop. 1998.
614.253.8 CAN.
6. Castillo, Susana. Mujeres inmigrantes hablando de su salud [Article]: utilización de sus discursos como estrategia para promocionar su salud / Susana Castillo, Lucía Mazarrasa, Belen Sanz.
En: INDEX DE ENFERMERIA. -- Any 10, núm. 34 (tardor 2001), p. 9-14.
7. Cea D'Ancona, M. Angeles. La Medición de las actitudes ante la inmigración [Article]: evaluación de los indicadores tradicionales de "racismo" / Mª Angels Cea D'Ancona.
En: REVISTA ESPAÑOLA DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. -- Núm. 99 (jul.- set. 2002), p. 87-111.
8. Cuidados de enfermería en una sociedad multicultural [Article].
En: INDEX DE ENFERMERIA. -- Any 12, núm. 42 (tardor 2003), p. 19-38, 63-65.
9. Cultural brokering in community health [Article] / Heather M. Morris, Linda Ogilvie, Miranda Fung... [et al.].
En: CANADIAN NURSE. -- Vol. 95, núm. 6 (juny 1999), p. 28-32.
10. Diversity in nursing education.
En: JOURNAL OF NURSING EDUCATION. -- Vol. 43, núm. 5 (maig 2004), p.195-240.
11. Enfermedades importadas en inmigrantes africanos [Article]: estudio de 1321 pacientes / Carme Roca, Xavier Balanzó, Josep Lluís Fernández-Roure ... [et al.].
En: MEDICINA CLINICA. -- Vol. 119, núm. 16 (nov. 2002), p. 616-619.
12. García Campayo, Javier. Salud mental en inmigrantes [Article] : el nuevo desafío / Javier García-Campayo y Concepción Sanz Carrillo
En: MEDICINA CLINICA. -- Vol. 118, núm. 5 (febr. 2002), p. 187-191
13. Gil Esparza, A.M. Alimentación e inmigrantes [Article]: los bubis, sus tradiciones alimentarias / A. Mª Gil Esparza, Mª E. Torija Isasa.
En: ALIMENTACION, NUTRICION Y SALUD. -- Vol. 9, núm. 3 (jul./set. 2002), p. 69-76.
14. Global Minimum Essential Requirements in Medical Education [Article].
En: EDUCACIÓN MÉDICA. -- Vol. 6, supl. 2 (jul./set. 2003), p. 5-19.
15. Globalizacion y salud [Article].
En: BOLETIN DE LA ORGANIZACION MUNDIAL DE LA SALUD. -- Núm. 6 monogràfic (2002), p. 16-38.

16. Globalization [Article].
En: BULLETIN OF THE WORLD HEALTH ORGANIZATION. -- Vol. 79, núm. 9 (2001), p. 827-895.
17. Els Immigrants i la seva salut [Article] / [coordinació: Xavier Balanzó, Maria Teresa Faixedas, Rafel Guayta... et al.].
En: QUADERNS DE LA BONA PRAXI. -- Núm. 16 (oct. 2003), p. 4-30.
18. Infancia i migració [Article].
En: REVISTA DE L'ASSOCIACIO CATALANA D'ATENCIO PRECOÇ. -- Núm. 21-22 (des. 2003), p. 29-72.
19. Informed consent in a multicultural cancer patient population [Article] : implications for nursing practice / Donelle M. Barnes, Anne J. Davis, Tracy Moran ... [et al.].
En: NURSING ETHICS. -- Vol. 5, núm. 5 (set. 1998), p. 412-423.
20. Los Inmigrantes viajeros [Article] / L. Valerio, L. Guerrero, O. Martínez... [et al.].
En: ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 32, núm. 6 (oct. 2003), p. 330-336.
21. L'Interprete en milieu clinique interculturel [Article] / Bilkis Vissandjée, Antoine L. Ntetu, Françoise Courville... [et al.].
En: CANADIAN NURSE. -- Vol. 94, núm. 5 (maig 1998), p. 36-42.
22. Jornades Catalanes sobre Salut i Migració (1998: Barcelona). Jornades catalanes sobre salut i migració. -- Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Secretària General de Joventut, 1999.
325.14:614 JOR.
23. Kaplán Marcusán, Adriana. Migración, cultura y alimentación: cambios y continuidades en la organización alimentaria, de Gambia a Cataluña / Adriana Kaplan, Sílvia Carrasco. -- Bellaterra : Universitat Autònoma de Barcelona, 1999.
325.1:613.2 KAP.
24. Lipson, Juliene G. Cultura y cuidados de enfermería [Article] / Juliene G. Lipson.
En: INDEX DE ENFERMERIA. -- Any 9, núm. 28-29 (primavera/estiu 2000), p. 19-25.
25. López Abuin, J.M. El Médico de familia ante el abordaje sociosanitario del inmigrante [Article] / J.M. López Abuin.
En: FORMACIÓN MÉDICA CONTINUADA EN ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 9, núm. 7 (ag. /set. 2002), p. 492-497.
26. López Vélez, Rogelio. Enfermedades infecciosas en inmigrantes [Article] / R. López-Vélez.
En: FORMACION MÉDICA CONTINUADA EN ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 3, núm. 4 (abr. 1996), p. 222-228. Vol. 3, núm. 5 (maig 1996), p. 279-285.
27. López Vélez, Rogelio. Inmigración y salud: aproximación desde atención primaria / Rogelio López-Vélez, Helena Huerga. -- Madrid: PBM, DL 2002.
325.14:616 LOP.
28. Mac Kinnon, Marian. A Different reality [Article]: immigrant women's health / Marian MacKinnon.
En: CANADIAN NURSE. -- Vol. 96, núm. 7 (ag. 2000), p. 22-25.
29. Mariano Juárez, Lorenzo. La Construcción social de la salud en las sociedades multiculturales [Article] / Lorenzo Mariano Juárez, Beatriz Encinas Chamorro.
En: METAS DE ENFERMERIA. -- Vol. 6, núm. 60 (nov. 2003), p. 50-54.

30. Martínez Cruz, R. Enfermedad respiratoria del inmigrante [Article] / R. Martínez Cruz y J.L. Alvarez-Sala.
En: ARCHIVOS DE BRONCONEUMOLOGIA. -- Vol. 34, núm. 7 (jul. /ag. 1998), p. 344-352.
31. Montoya Sáez, Patricia P. La Alimentación de los inmigrantes marroquíes de la Comunidad de Madrid [Article]: factores que influyen en la selección de los alimentos / P.P. Montoya Sáez, A.M. Torres Cantero y M.E. Torija Isasa.
En: ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 27, núm. 4 (març 2001), p. 264-270.
32. Morir en la interculturalidad [Article].
En: LABOR HOSPITALARIA. -- Any 55, vol. 35, 2a època, núm. 268 (abr./juny 2003), p. 5-34.
33. La Multiculturalitat: una visió a través de l'alimentació / [directora] Lina Zulueta. -- Barcelona : Escola Superior de Disseny ESDI, DL 2001.
325.1:613.2 MUL.
34. Ntetu, Antoine Lutumba. Pour un réajustement des approches auprès des autochtones [Article] / Antoine Lutumba Ntetu et Jeanne-D'Arc Fortin.
En: CANADIAN NURSE. -- Vol. 92, núm. 3 (març 1996), p. 42-46.
35. Patología de importación [Article].
En: JANO. -- Vol. 64, núm. 1463 (febr. 2003), p. 29-58.
36. Piqué Prado, Eva. Enfermería y paciente terminal [Article]: perspectiva antropológica / Eva Piqué Prado, José Angel del Pozo Flórez.
En: METAS DE ENFERMERIA. -- Vol. 2, núm. 18 (set. 1999), p. 47-51.
37. Prevalencia de infección tuberculosa entre los inmigrantes magrebíes [Article] / Francisco de Paula José Rivas Clemente, Mónica Nácher Conches, Javier Corrillero Martín... [et al.].
En: MEDICINA CLINICA. -- Vol. 114, núm. 7 (febr. 2000), p. 245-249.
38. Prevencion y control de las tuberculosis importadas [Article] / Grupo de Trabajo de los Talleres de 2001 y 2002 de la Unidad de Investigación en Tuberculosis de Barcelona.
En: MEDICINA CLINICA. -- Vol. 121, núm. 14 (oct. 2003), p. 549-557.
39. Reunión Internacional en España sobre Inmigración (1a: 1995: Granada) / Inmigración, salud y políticas sociales / editores: Olga Solas Gaspar, Antonio Ugalde. -- Granada: Escuela Andaluza de Salud Pública, 1997.
325.14:614 REU.
40. Rico Busquets, M.M. La Interculturalidad en la relación asistencial [Article] / M.M. Rico i Busquets.
En: FORMACION MÉDICA CONTINUADA EN ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 10, núm. 6 (juny/jul. 2003), p. 393-398.
41. Roca Caparà, Núria. Inmigración y salud [Article] / Núria Roca Caparà.
En: REVISTA ROL DE ENFERMERIA. -- Vol. 24, núm. 10 (oct. 2001), p. 26-30.
Vol. 24, núm. 11 (nov. 2001), p. 56-62.
42. Romaní Alfonso, Oriol. La Salud de los inmigrantes y la de la sociedad [Article]: una visión desde la antropología / Oriol Romaní.
En: FORMACION MÉDICA CONTINUADA EN ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 9, núm. 7 (ag. /set. 2002), p. 498-504.

43. Sala, Roberta. Nurses and requests for female genital mutilation [Article]: cultural rights versus human rights / Roberta Sala and Duilio Manara.
En: NURSING ETHICS. -- Vol. 8, núm. 3 (maig 2001), p. 247-258.
44. Shaha, Maya. Racism and its implication in ethical-moral reasoning in nursing practice [Article]: a tentative approach to a largely unexplored topic / Maya Shaha.
En: NURSING ETHICS. -- Vol. 5, núm. 2 (MAR 1998), p. 139-146.
45. Vázquez Villegas, José. Asistencia al inmigrante desde el equipo de atención primaria [Article]: aspectos organizativos, formativos y de planificación / José Vázquez Villegas.
En: CUADERNOS DE GESTION. -- Vol. 8, núm. 2 (abr. /juny 2002), p. 54-60.
46. Vázquez Villegas, José. Asistencia inicial a inmigrantes en atención primaria [Article] / J. Vázquez Villegas, J.P. Galindo Pelayo y E. Gámez Gámez.
En: FORMACIÓN MÉDICA CONTINUADA EN ATENCION PRIMARIA. -- Vol. 10, supl. 4 (2003), p. 83-97.
47. Yeste Fernández, Diego. Raquitismo carencial en la infancia [Article]: análisis de 62 casos / Diego Yeste y Antonio Carrascosa.
En: MEDICINA CLINICA. -- Vol. 121, núm. 1 (juny 2003), p. 23-27.